
Povjerenje javnosti u izbore: Rezultati istraživanja

Stavovi izneseni u ovom istraživanju odgovornost su autora i ne predstavljaju nužno stavove OEBS-a, misija ili njenih država učesnica. Ni OEBS, Misije, ni njene države učesnice ne preuzimaju nikakvu odgovornost za posljedice koje mogu proizaći iz upotrebe ove publikacije. Ova publikacija se ne bavi pitanjima pravne ili druge odgovornosti za radnje ili propuste bilo koje osobe.

Maj 2026. godine

Sadržaj:

- Izvršni sažetak i metodologija istraživanja (Strana 4)
- Ključni nalazi istraživanja (Strane 5-6)
- **DIO 1: Stavovi ispitanika o izornoj reformi** (Strane 7-8)
- **DIO 2: Stavovi ispitanika o izbornim procesima u Crnoj Gori** (Strane 9-18)
- **DIO 3: Stavovi ispitanika o Državnoj izornoj komisiji** (Strane 19-25)
- **DIO 4: Stavovi ispitanika o medijskom izvještavanju tokom izbora** (Strane 26-28)
- Zaključak (Strana 29)

Izvršni sažetak

Institut Damar je u periodu od 24.11. do 07.12.2025.godine, sproveo istraživanje sa ciljem ispitivanja stavova o pojedinim segmentima izborne reforme u Crnoj Gori. Istraživanjem su obuhvaćena pitanja koja su u direktnoj ili indirektnoj vezi sa ispunjavanjem OSCE/ODIHR preporuka koje su upućene Crnoj Gori, kao i preporuka nevladinih organizacija za praćenje izbornih procesa u Crnoj Gori. Teme na koje se odnosi ovo istraživanje podrazumijevaju ispitivanje stavova ispitanika o:

- o radu Državne izborne komisije;
- o sprovođenju izbornih procesa u Crnoj Gori;
- o procesu izborne reforme u Crnoj Gori;
- o učešću medija u izbornim procesima, uključujući i stavove ispitanika o društvenim medijima i vještačkoj inteligenciji u izbornom procesu.

Istraživanje je rezultiralo analizom u kojoj su na sistematičan način predstavljeni rezultati istraživanja i dat analitički osvrt na iste.

Metodologija istraživanja:

Metodologija istraživanja za realizaciju ovog istraživanja je podrazumijevala korišćenje slučajnog višestapnog uzorka, veličine 1200 punoljetnih lica. Stratifikacija uzorka je urađena prema 6 stratuma u odnosu na regiju (Sjeverni, Centralni i Južni) i na tip naselja (urban i rural). Uzorkom su obuhvaćene 24 opštine na teritoriji Crne Gore. Upitnik se sastojao od 30 pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. Vrijeme potrebno za popunjavanje upitnika je iznosilo oko 12 minuta.

Ključni nalazi istraživanja:

- Izbori u Crnoj Gori su u potpunosti ili djelimično fer i slobodni smatra 65,1% ispitanika. Ovo je značajan napredak u odnosu na rezultate istraživanja iz 2023. godine kada je 58,2% ispitanika imalo ovaj stav.
- 42,9% ispitanika smatra da je Crnoj Gori potreban nastavak izborne reforme, dok 28,8% ispitanika smatra suprotno. Građani su prosječnom ocjenom 2,73 ocijenili rad skupštinskog Odbora za sveobuhvatnu reformu izbornog zakonodavstva.
- 42,4% ispitanika smatra da birački spisak sadrži tačne podatke („da“ 7,9% + „uglavnom da“ 34,5%), što predstavlja blago poboljšanje u odnosu na 2023. godinu, kada je samo 30,9% ispitanika vjerovalo u tačnost podataka u biračkom spisku.
- Kada su u pitanju stavovi ispitanika o tome da li postoji miješanje trećih aktera u izborne procesa u Crnoj Gori, više od trećine ispitanika (36,7%) smatra da miješanje postoji.
- Velika većina građana – čak 83,1%, je barem jednom učestvovala na izborima u Crnoj Gori. Sa druge strane, 16,9% ispitanika nikada nije glasalo na izborima. Najveći dio ispitanika ocjenjuje svoje iskustvo kao „niti zadovoljan/a niti nezadovoljan/a“ – 40,8%.
- Više od polovine građana (51,5%) smatra da je procedura glasanja jednostavna, dok više od trećine ispitanika (36%) smatra da je procedura „djelimično“ jednostavna. Manji udio ispitanika (9,4%) smatra da procedura glasanja nije jednostavna.
- Rezultati istraživanja pokazuju da je većina građana dobro upoznata sa procedurom glasanja, uz značajno smanjenje udjela onih koji imaju nedovoljno informacija o procesu glasanja u Crnoj Gori. Velika većina građana smatra da je dobro upoznata sa procedurom glasanja (ukupno 66,3%).
- Četvrtina ispitanika (26,6%) smatra da je „malo upoznata“ sa procedurom glasanja. Ovo bi trebalo da bude važna ciljna grupa za dodatne edukativne i informativne aktivnosti, naročito u susret narednim opštim izborima 2027. godine.
- Skoro četvrtina građana (22,7%) i dalje iskazuje nepovjerenje prema proceduri brojanja glasova, što je značajan izazov za povjerenje građana u izborne procese. 67,2% ispitanika ima određeni nivo povjerenja da se glasovi broje tačno.

65.1%

vjeruje da su izbori fer i slobodni

66.3%

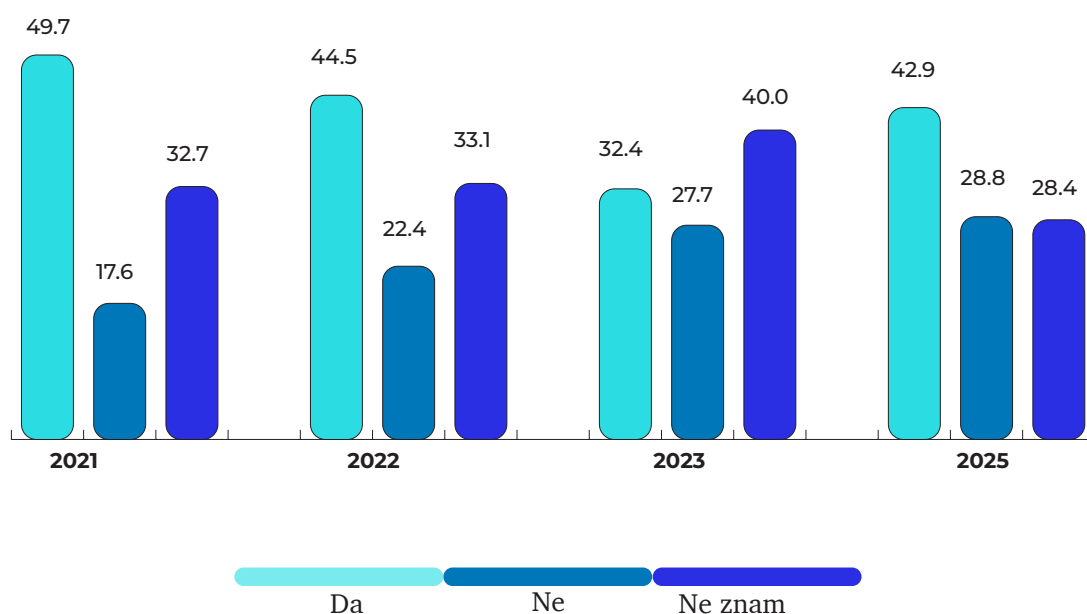
smatra da su dobro upoznati sa procedurom glasanja

- 30,5% ispitanika je istaklo da više informacija o političkim partijama može doprinijeti unapređenju njihovog biračkog iskustva (2021: 23,2%). Rezultati ovogodišnjeg istraživanja pokazuju da postoji snažan rast interesovanja za digitalne modele glasanja. Kada je u pitanju glasanje putem interneta, 22,3% ispitanika je imalo pozitivan stav po ovom pitanju.
- Gotovo trećina ispitanika navodi da se ne sjeća da li je uopšte upoznata sa informacijama o Državnoj izbornoj komisiji u posljednjih godinu dana. Ovdje posebno treba imati u vidu da više od polovine mladih birača (18-24 godine i 25-34 godine) u posljednjih godinu dana nije čulo ili pročitalo informacije o DIK-u.
- Prosječna ocjena rada Državne izborne komisije iznosi 2.92, što predstavlja blagi porast u odnosu na 2023. godinu (2.89). Državnu izbornu komisiju ispitanici najčešće opisuju kao važnu instituciju (30,7%), transparentnu (19,3%) i profesionalnu (14,9%).
- Samo petina ispitanika (20,2%) navodi da je gledala makar jednu sjednicu Državne izborne komisije koje se prenose putem interneta, dok preostalih 79,8% to nije učinilo.
- Kvalitet rada Državne izborne komisije utiče na odluku o izlasku na izbore kod više od polovine ispitanika (58,1%), dok 41,8% ispitanika navodi da na njihovo opredjeljenje da glasaju ovaj faktor nema uticaja. Više od polovine birača smatra da funkcionisanje DIK utiče na demokratsnost i povjerenje u izborni proces.
- Samo 9,4% ispitanika navodi da je makar jednom podnijelo prigovor nadležnoj izbornoj komisiji, DIK-u ili Ustavnom sudu zbog povrede biračkog prava, dok 90,6% to nikada nije učinilo.
- Ukupno 41,3% ispitanika smatra da mediji ne prenose nepristrasno informacije u predizbornom periodu. Rezultati istraživanja ukazuju na jačanje uvjerenja kod ispitanika da su novinari u Crnoj Gori slobodni da izvještavaju o izborima. Udio ispitanika koji su u potpunosti saglasni sa ovom tvrdnjom porastao je na 28,6%, što je najviši nivo u odnosu na ranije godine.
- Dominantna percepcija uticaja društvenih mreža na prenošenje informacija u toku izborne kampanje ostaje negativna: 55,3% građana vjeruje da društvene mreže ne doprinose tačnim i jasnim informacijama.
- Rezultati istraživanja pokazuju da postoji snažna podrška ispitanika prema ideji da političke kampanje moraju transparentno označiti kada koriste vještačku inteligenciju za kreiranje sadržaja. Čak 45% ispitanika je u potpunosti saglasno sa ovom izjavom, a dodatnih 23% djelimično, što znači da ukupno 68% građana očekuje obavezno označavanje AI-generisanog političkog materijala u toku izborne kampanje.

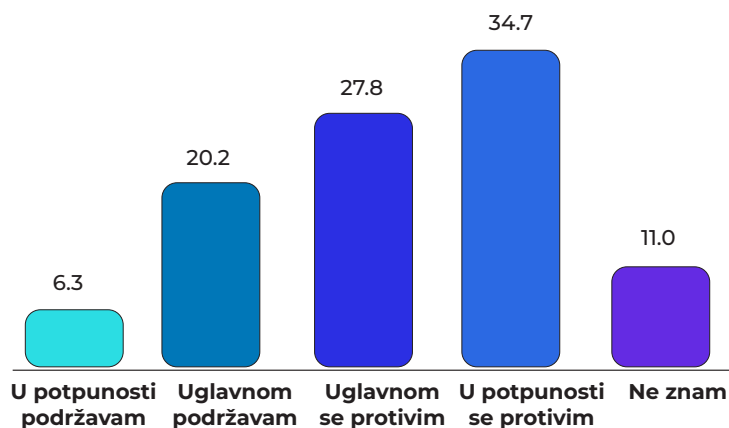
“55.3% vjeruje da društvene mreže ne doprinose tačnim i jasnim informacijama.”

DIO 1 : Stavovi ispitanika o izbornoj reformi

Skupštinski odbor za sveobuhvatnu izbornu reformu bio je ključni akter procesa, u kom su participirali predstavnici političkih partija, nevladinih organizacija i akademske zajednice. U okviru ovog istraživanja, nastojali smo da dođemo do prosječne ocjene rada skupštinskog Odbora, kroz pitanje na koji način građani ocjenjuju rad ovog tijela. Građani su prosječnom ocjenom 2,73 ocijenili rad ovog skupštinskog tijela. Primjena komparativne metode sa rezultatima istraživanja iz 2022. godine i 2023. godine je otežana jer je u prethodna dva istraživanja ispitanicima bila ponuđena četvorostepena skala odgovora (veoma dobar, dobar, loš, veoma loš). Na pitanje da li je Crnoj Gori potreban nastavak izborne reforme pozitivno je odgovorilo 42,9% ispitanika (2023: 32,4%), dok je negativno odgovorilo 28,8% ispitanika (2023: 27,7%).

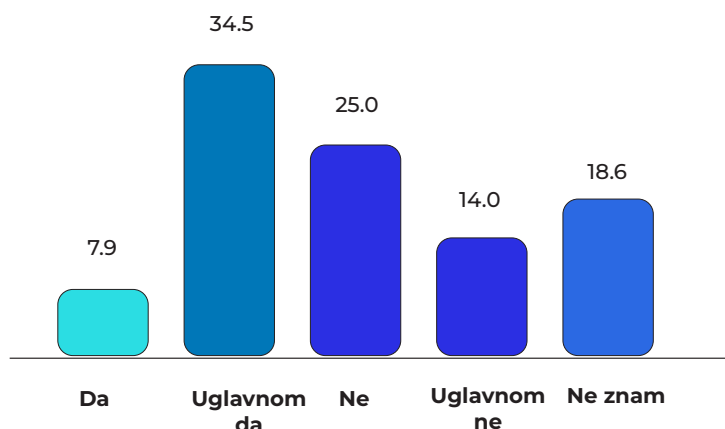

Jedno od pitanja koje smo postavili ispitanicima odnosilo se na jednu od mogućih tema za narednu fazu izborne reforme. Naime, željeli smo da provjerimo stavove ispitanika o smanjenju starosne granice za ostvarivanje biračkog prava u Crnoj Gori sa 18 godina na - 16 ili 17 godina. Čak 62,5% ispitanika se protivi uvođenju ovog rješenja. Više od trećine ispitanika (34,7%) se u potpunosti protivi ovom rješenju dok 27,8% se uglavnom protivi istom. Sa druge strane, nešto više od četvrtine ispitanika (26,5) su saglasni sa ovom mogućom promjenom. Interesantno je da svega 6,3% ispitanika u potpunosti podržava smanjenje starosne granice za ostvarivanje izbornog prava u Crnoj Gori. 11% ispitanika nije moglo da odgovori na ovo pitanje.

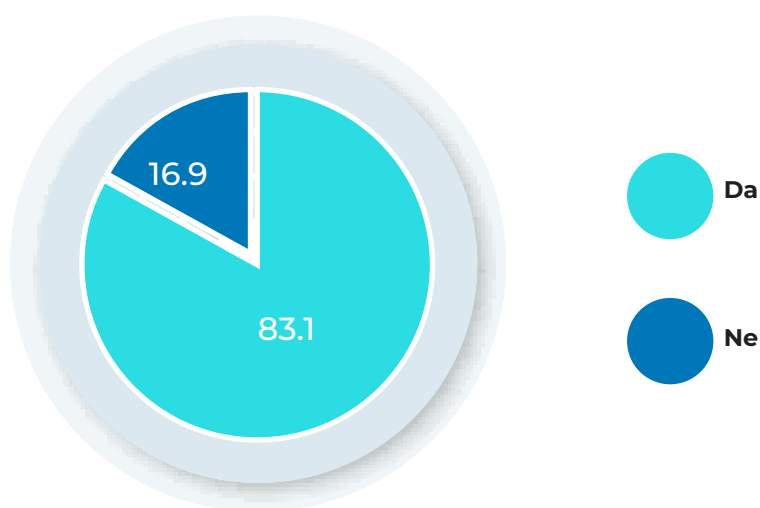
“62.5% su protiv smanjenja starosne granice.”

Konačno, kada je riječ o percepciji ispitanika u vezi sa statusom biračkog spiska u Crnoj Gori, rezultati istraživanja pokazuju da stav o povjerenju u tačnost biračkog spiska ostaje podijeljen. U 2025. godini, ukupno 42,4% građana smatra da birački spisak sadrži tačne podatke („da“ 7,9% + „uglavnom da“ 34,5%), što predstavlja blago poboljšanje u odnosu na 2023. godinu, kada je samo 30,9% ispitanika vjerovalo u tačnost podataka u biračkom spisku. Istovremeno, udio onih koji izražavaju nepovjerenje („ne“ 25% + „uglavnom ne“ 14%) iznosi 39%, što je primjetno manje nego 2023. godine, kada je negativno mišljenje dostiglo 43,8%. Ipak, i dalje ostaje relativno visok procenat ispitanika koji ne može da formira stav u odnosu na ovo pitanje — 18,6% (2023: 25,3%).

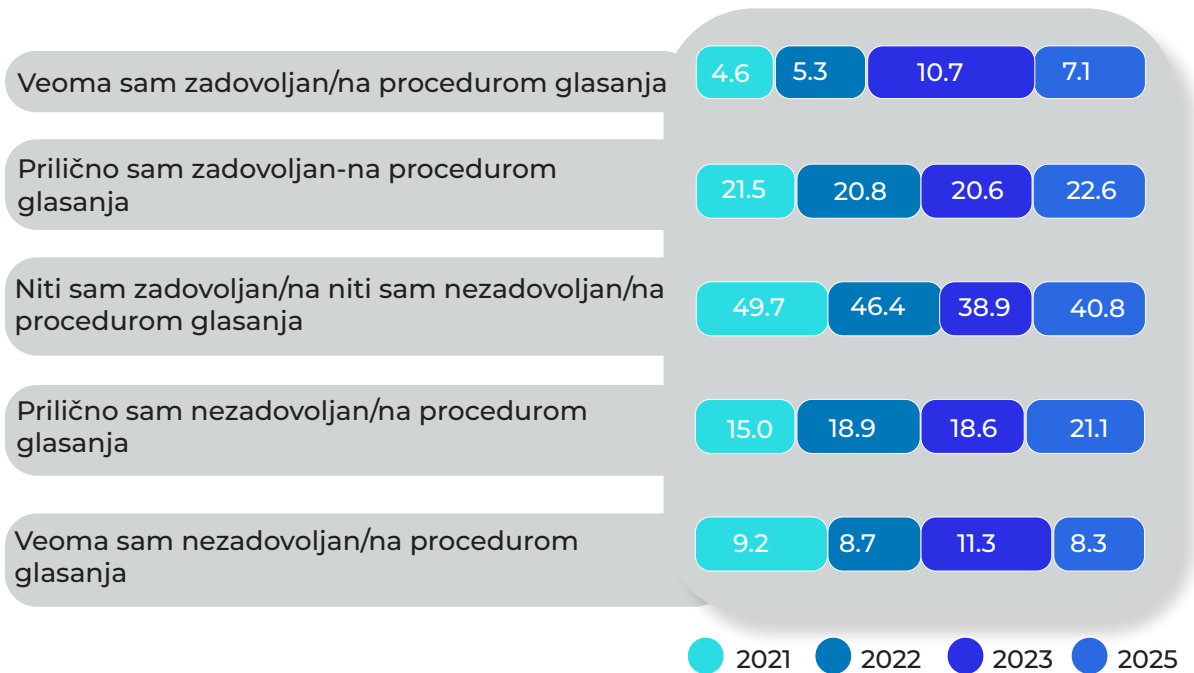

DIO 2: Stavovi ispitanika o izbornim procesima u Crnoj Gori

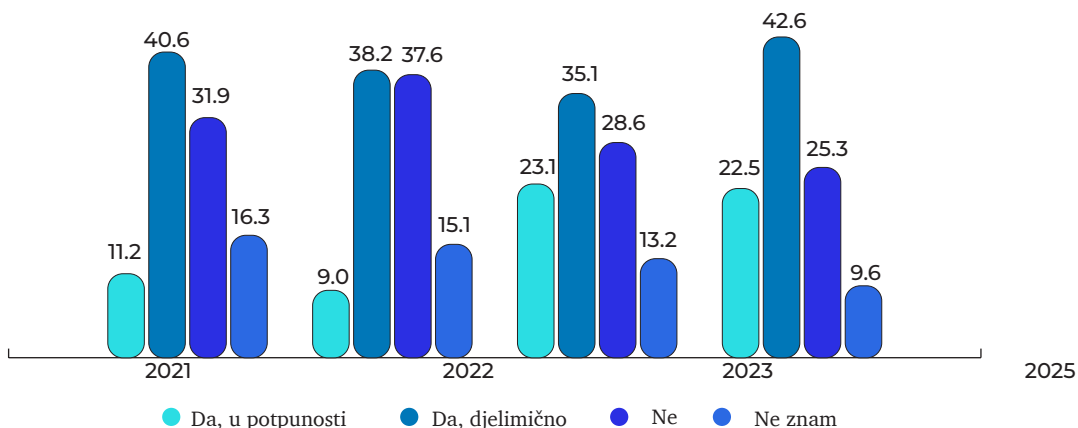
Rezultati istraživanja ukazuju da je velika većina građana - čak 83,1% barem jednom učestvovala na izborima u Crnoj Gori. Ovaj rezultat pokazuje na visok nivo izbornog iskustva i političke angažovanosti u populaciji. S druge strane, 16,9% ispitanika nikada nije glasalo. Iako je riječ o manjoj grupi, to je i dalje značajan segment stanovništva koji je potpuno izvan izbornog procesa. U ovom dijelu, posebno zabrinjavajući podatak je da je 46,8% u populaciji mladih (18-24 godine) nije učestvovao u izbornim procesima. Ovo govori da se u populaciji mladih nalazi glavni izvor „prve apstinencije“ što ukazuje na slabu povezanost ove društvene grupe sa političkim sistemom.

Kada je u pitanju ocjena iskustva samog izlaska na izbore, na ovo pitanje odgovor su davali samo ispitanici koji su glasali na izborima. Rezultati za 2025. godinu pokazuju da se iskustvo glasanja većine građana kreće između neutralnog i umjereno pozitivnog, uz prisutno, ali ne dominantno nezadovoljstvo. Najveći dio ispitanika u 2025. godini ocjenjuje svoje iskustvo kao “niti zadovoljan/a niti nezadovoljan/a” – 40,8%. Zbirno, skoro trećina ispitanika ima neki nivo nezadovoljstva procedurom glasanja. Umjereno nezadovoljnih je 21,1% dok je veoma nezadovoljnih 8,3% ispitanika. Gotovo trećina ispitanika (29,7%) ima pozitivno iskustvo glasanja na izborima, od kojih je 7,1% veoma zadovoljno procedurom glasanja u Crnoj Gori.

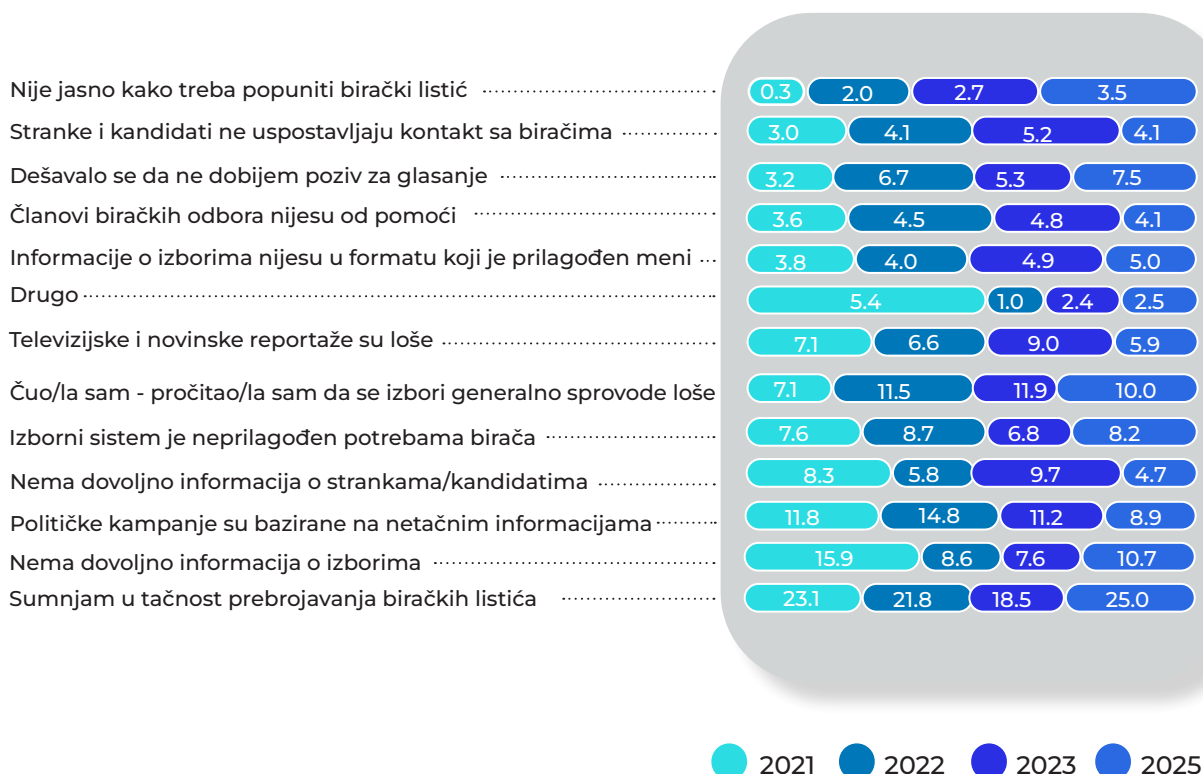

Da su izbori u Crnoj Gori u potpunosti ili djelimično fer i slobodni smatra 65,1% ispitanika. Ovo je značajan napredak u odnosu na rezultate istraživanja iz 2023. godine kada je 58,2% ispitanika imalo ovaj stav. Da su izbori u Crnoj Gori u potpunosti fer i slobodni smatra 22,5% ispitanika. Shodno rezultatima istraživanja, svaki četvrti ispitanik smatra da izbori nisu fer i slobodni. Udio ispitanika koji smatraju da izbori nisu fer i slobodni bio je najveći tokom istraživanja 2022. godine (37,6%), nakon čega opada na 28,6% u 2023. i dodatno na 25,3% u 2025. godini. Ovaj pad ukazuje na postepeno smanjivanje izraženog skepticizma prema izbornim procesima u Crnoj Gori.

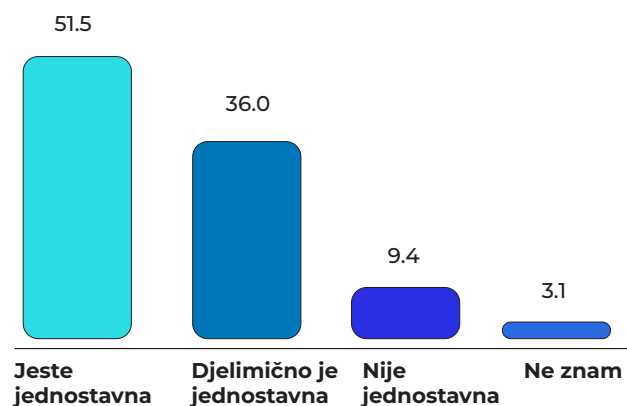

Podaci za 2025. godinu pokazuju da građani koji smatraju da izbori u Crnoj Gori nijesu fer i slobodni svoje stavove najčešće zasnivaju na problemima vezanim za tačnost brojanja glasova, dostupnost informacija i administrativne nepravilnosti. Najizraženiji razlog je sumnja u tačnost prebrojavanja biračkih listića, koju navodi 25% ispitanika. Ovo predstavlja najveći procenat među svim ponuđenim razlozima i ukazuje na duboko ukorijenjeno nepovjerenje u završnu fazu izbornog procesa. Sumnja u prebrojavanje glasova je dominantan razlog za nepovjerenje u svim grupama — ali posebno među muškarcima (24,7%), starijima od 65 godina (25,6%) i građanima koji se nacionalno izjašnjavaju kao Srbi (28,7%).

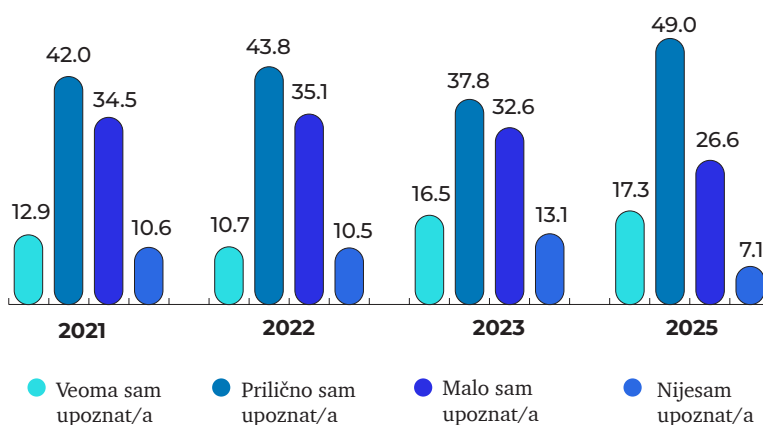
Drugi najčešće naveden problem je nedostatak informacija o izborima, koji smatra važnim 10,7% ispitanika. Ovaj rezultat pokazuje da i dalje postoji potreba za jasnijom, dosljednom i pravovremenom komunikacijom nadležnih institucija i medija prema biračima. Značajan udio ispitanika (10%) navodi da su čuli ili stekli utisak da se izbori generalno sprovode loše. Ovaj nalaz ukazuje na snažan uticaj sekundarnih izvora informisanja — medija, društvenih mreža i političkih narativa — u oblikovanju percepcije o regularnosti izbora. Manji, ali ne i zanemarljiv udio ispitanika navodi probleme vezane za ponašanje članova biračkih odbora (4,1%) i probleme u nejasnoći popunjavanja biračkih listića (3,5%), što ukazuje na potrebu za dodatnom edukacijom birača.

Na pitanje - „da li mislite da je procedura glasanja na izborima jednostavna“, rezultati pokazuju da većina građana smatra da je procedura glasanja razumljiva i jednostavna, ali značajan broj birača i dalje vidi određene poteškoće u procesu. Više od polovine građana (51,5%) smatra da je procedura jednostavna, dok više od trećine ispitanika (36%) smatra da je procedura „djelimično“ jednostavna. Manji udio ispitanika (9,4%) smatra da je procedura nije jednostavna. Ukupno gledano, procedura glasanja u Crnoj Gori percipira se kao uglavnom jednostavna, ali uz prostor za poboljšanje jasnoće i pristupačnosti, posebno za trećinu birača koji je vide kao samo djelimično jednostavnu.

Rezultati istraživanja pokazuju da je većina građana dobro upoznata sa procedurom glasanja, uz značajno smanjenje udjela onih koji imaju nedovoljno informacija o procesu glasanja u Crnoj Gori. Velika većina građana smatra da je dobro upoznata sa procedurom (ukupno 66,3%). Da je veoma upoznato smatra 17,3% ispitanika, dok da je prilično upoznato smatra 49% ispitanika. Četvrtina građana (26,6%) smatra da je „malo upoznata“ sa procedurom glasanja, što nije zanemarljiv broj. Ovo bi trebalo da bude važna ciljna grupa za dodatne edukativne i informativne aktivnosti, naročito u susret narednim opštim izborima 2027. godine. Čak trećina ispitanika (33,5%) u kategoriji od 18-24 godine smatra da su „malo upoznati“ sa procedurom glasanja. Takođe, ispitanici niže obrazovne kategorije imaju „malo“ znanja o proceduri – 50% ispitanika bez obrazovanja i 34,3% osnovnog obrazovanja su istakli da imaju malo znanja o proceduri glasanja.

Kada je u pitanju povjerenje građana u proces brojanja glasova, skoro četvrtina građana (22,7%) i dalje iskazuje nepovjerenje, što predstavlja značajan izazov. Ipak dvije trećine građana (67,2%) ima određeni nivo povjerenja da se glasovi broje tačno. Međutim, većina tog povjerenja dolazi iz kategorije „djelimično“, što ukazuje da je povjerenje prisutno, ali samo u određenoj mjeri. U poređenju sa sličnim istraživanjima sprovedenim 2021., 2022. i 2023. godine, ove godine zabilježen je najveći broj građana koji su imali potpuno povjerenje u proces brojanja glasova – 25,6% (2021: 18,1%, 2022: 11,4%, 2023: 23,3%).

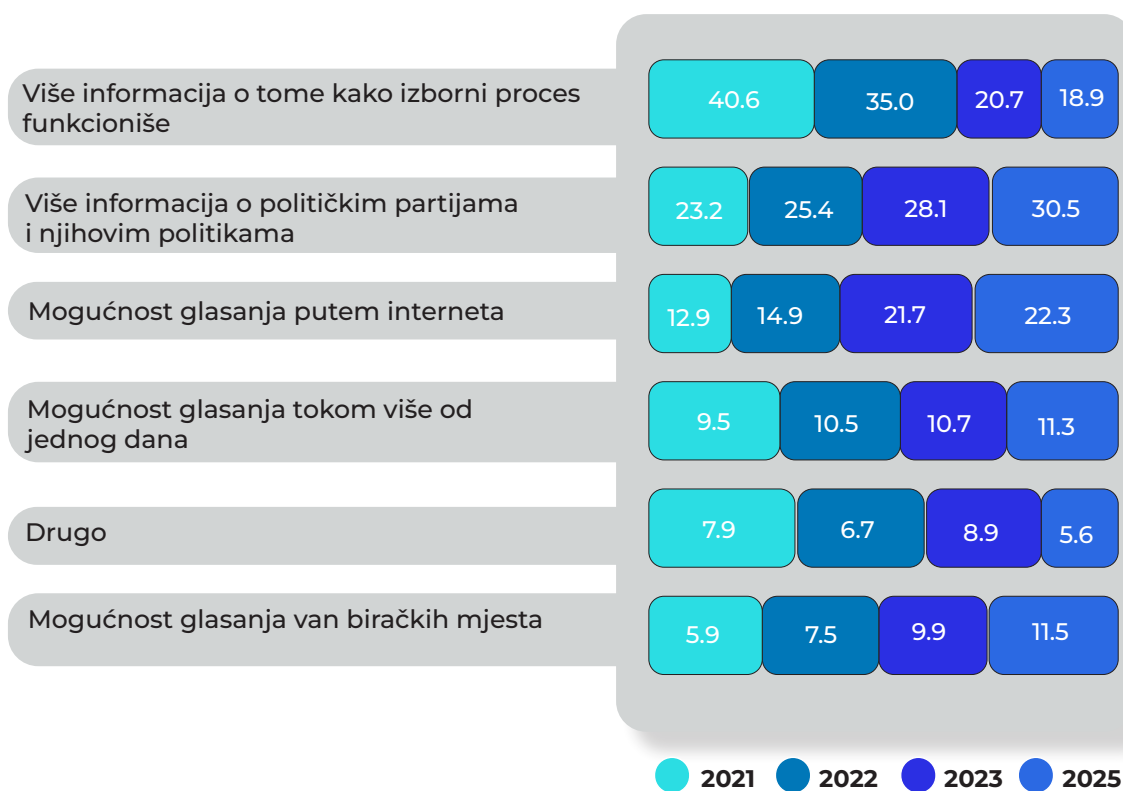

Rezultati istraživanja o tome koliko građani smatraju različite pojave problematičnim u izbornom procesu ukazuju na postojanje nekoliko duboko ukorijenjenih izazova u organizaciji izbornih procesa u Crnoj Gori. Tokom istraživanja koja su sprovedena u prethodnom periodu, izborna prevara – definisana kao sve nepravilnosti koje mogu uticati na rezultat izbora – percipira se kao ubjedljivo najveći problem. Na početnom istraživanju, 2021. godine, 80,2% građana smatralo je da izborna prevara predstavlja problem (2022.: 74,3%, 2023.: 69%). Iako je uočljiv pad u odnosu na 2021. godinu, 2025. godine čak 70,2% građana vidi izbornu prevaru kao ključnu prijetnju regularnosti izbornog procesa. Takođe, građani smatraju da postoje problemi pristrasnosti medija (67,5%), barijere da osobe s invaliditetom učestvuju u izbornom procesu (42,9%) i neadekvatna kontrola političkih aktivnosti na društvenim mrežama (47,5%).

Uporedni podaci za period 2021–2025. dostupni su u infografiku na 14. stranici.

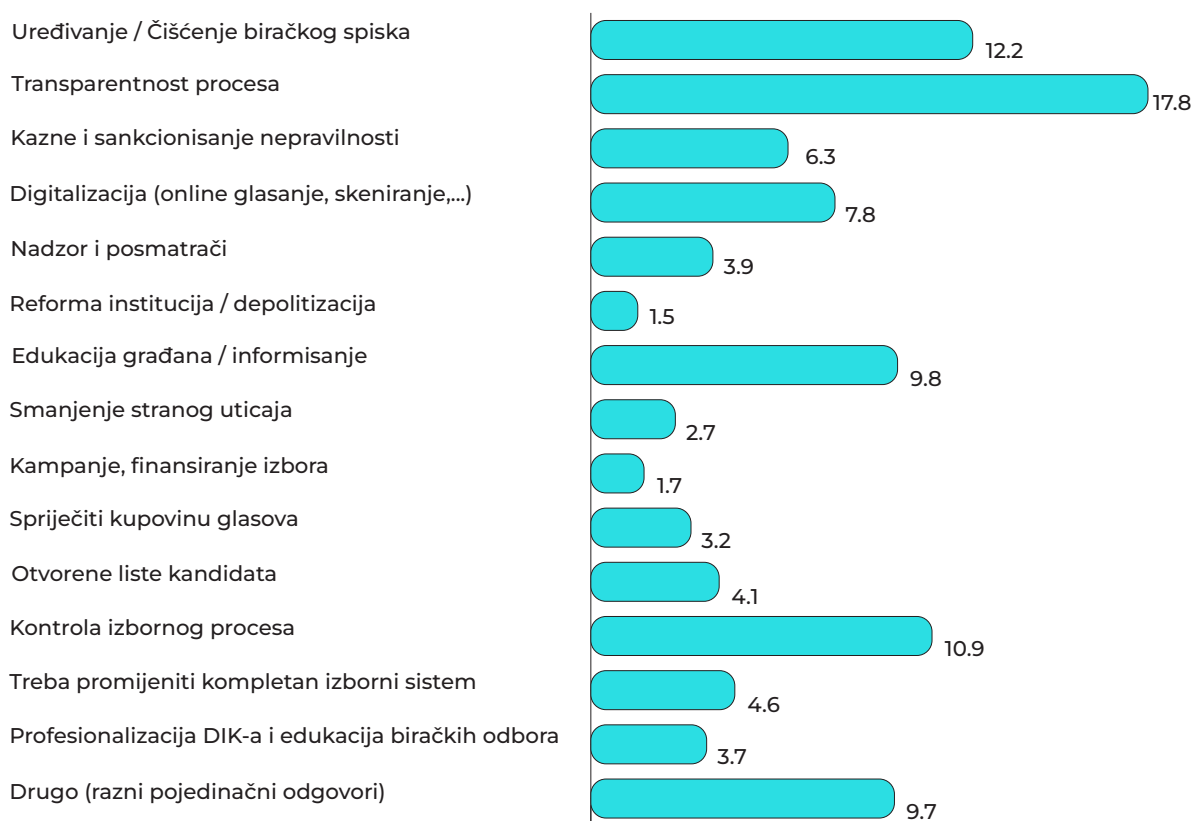
	Ne predstavlja problem	Predstavlja problem	Ne znam
Izborna prevara (sve nepravilnosti koje mogu da utiču na rezultat izbora)	4.8	80.2	14.9
Pristrasnost medija	15.0	67.5	17.6
Barijere da osobe s invaliditetom uzmu učešće u izbornom procesu	20.8	42.9	36.3
Neadekvatna kontrola političkih aktivnosti na društvenim mrežama	20.5	47.5	32.0
2021			
Izborna prevara (sve nepravilnosti koje mogu da utiču na rezultat izbora)	7.0	74.3	17.8
Pristrasnost medija	17.7	61.9	20.4
Barijere da osobe sa invaliditetom uzmu učešće u izbornom procesu	19.4	55.7	25.0
Neadekvatna kontrola političkih aktivnosti na društvenim mrežama	19.8	51.4	28.8
2022			
Izborna prevara (sve nepravilnosti koje mogu da utiču na rezultat izbora)	14.1	69.0	16.9
Pristrasnost medija	25.2	56.8	18.0
Barijere da osobe sa invaliditetom uzmu učešće u izbornom procesu	21.7	60.9	17.4
Neadekvatna kontrola političkih aktivnosti na društvenim mrežama	20.8	62.4	16.8
Govor mržnje tokom izbornog perioda	12.8	73.6	13.6
Politički uticaj na članove izbornih komisija	14.8	68.9	16.3
2023			
Izborna prevara (sve nepravilnosti koje mogu da utiču na rezultat izbora)	17.5	70.2	12.3
Pristrasnost medija	30.8	56.6	12.5
Barijere da osobe sa invaliditetom uzmu učešće u izbornom procesu	26.1	56.1	17.8
Neadekvatna kontrola političkih aktivnosti na društvenim mrežama	23.5	57.1	19.4
Govor mržnje tokom izbornog perioda	17.3	67.7	15.0
Politički uticaj na članove izbornih komisija	17.6	70.6	11.8
2025			

Kada je riječ o percepciji građana o tome koje bi mjere najviše unaprijedile njihovo biračko iskustvo, primjetno je da se mijenja percepcija ispitanika i da je vidljiv trend prelaska sa potrebe za osnovnim informacijama ka zahtjevima za modernizacijom i digitalizacijom glasanja. Najveći rast zabilježen je u kategoriji potrebe za više informacija o političkim partijama i politikama. Ove godine, skoro trećina ispitanika (30,5%) je istakla da više informacija o političkim partijama može doprinijeti unapređenju njihovog biračkog iskustva (2021.: 23,2%). Rezultati ovogodišnjeg istraživanja pokazuju da postoji snažan rast interesovanja za digitalne modele glasanja. Kada je u pitanju glasanje putem interneta, 22,3% građana je istaklo pozitivan stav po ovom pitanju. Na primjer, prije četiri godine procenat ispitanika koji je imao pozitivan stav po pitanju glasanja putem interneta je bio 12,9%. Iz ovoga se može zaključiti da građani tretiraju glasanje putem interneta kao jednu od potencijalnih najpoželjnijih reformi.

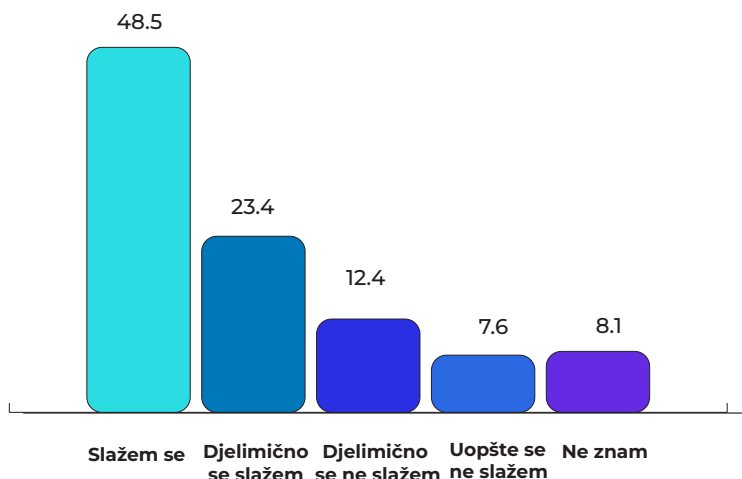

“Može se zaključiti da građani tretiraju glasanje putem interneta kao jednu od potencijalnih najpoželjnijih reformi.”

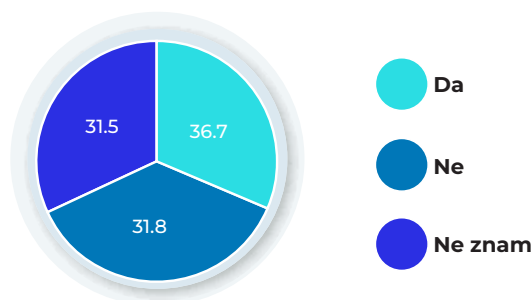
Rezultati ovogodišnjeg istraživanja pokazuju da građani prepoznaju širok spektar potrebnih promjena kako bi se povećalo povjerenje javnosti u izborni proces u Crnoj Gori. Transparentnost izbornog procesa kao ključni prioritet vidi 17,8% ispitanika. Ovaj rezultat ukazuje da građani doživljavaju nedostatak transparentnosti kao jedan od ključnih problema koje treba adresirati u narednoj fazi izborne reforme - od pristupa informacijama o procedurama, preko kontrole glasanja i brojanja glasova, do opšte vidljivosti i transparentnosti rada organa izborne administracije. Sa 12,2%, uređivanje biračkog spiska je drugi prioritet birača u Crnoj Gori. Ovaj nalaz je očekivan jer su sumnje u regularnost biračkog spiska jedan od najčešćih izvora sumnji u regularnost ukupnog izbornog procesa. Građani, takođe, smatraju da kontrola izbornog procesa i digitalizacija izbornog procesa treba da budu među značajnijim reformama koje treba sprovesti u narednom periodu.

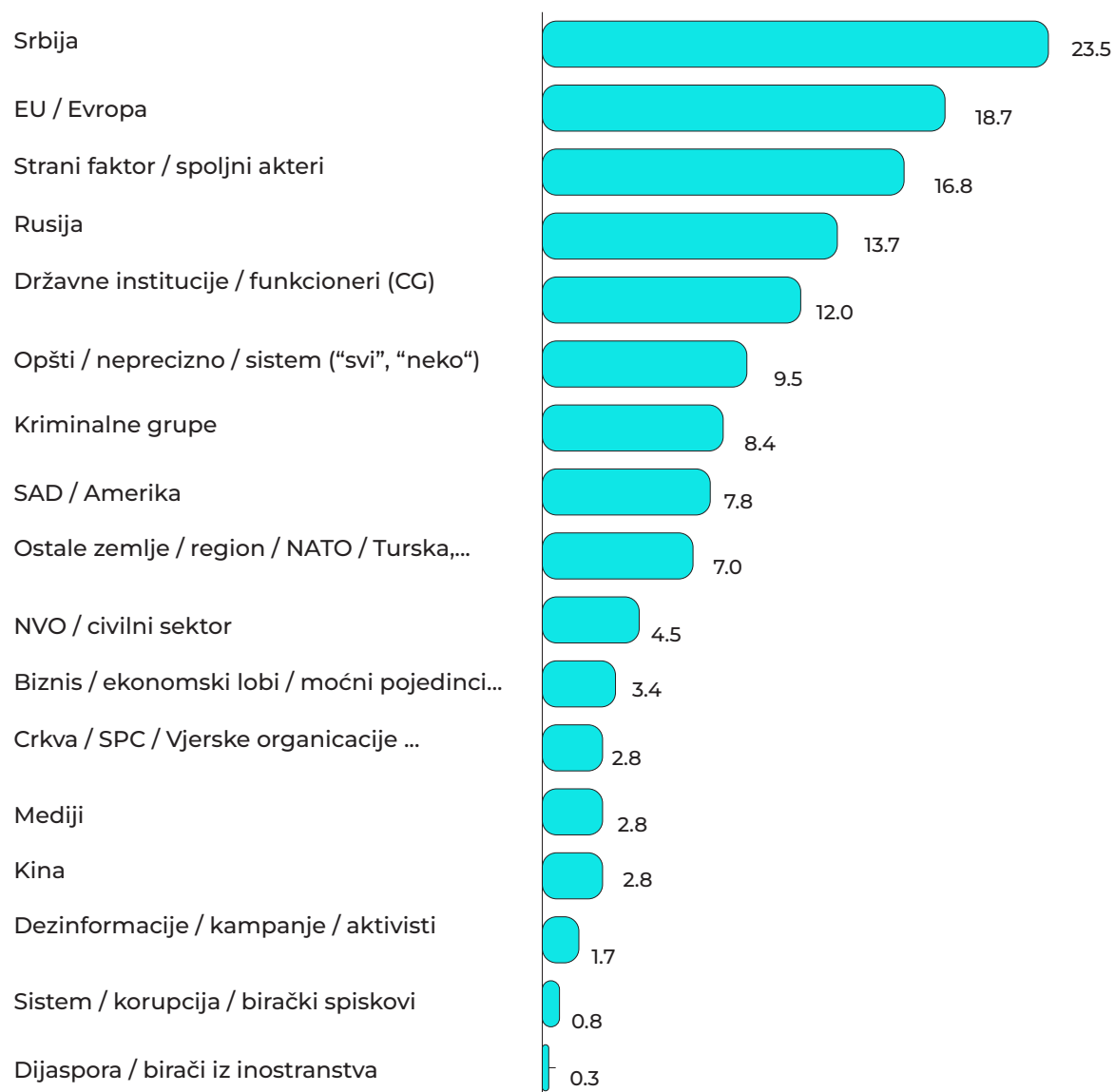
Rezultati istraživanja pokazuju da građani imaju relativno visoku percepciju da se pravila u kampanjama sprovode i sankcionišu u skladu sa zakonom. Gotovo polovina ispitanika (48,5%) u potpunosti je saglasna sa izjavom da ako politička partija ili učesnik kampanje prekrši pravila, nadležni organi postupa u skladu sa zakonom (npr. pokrenuti postupak i izreći sankciju), dok je dodatnih 23,4% djelimično saglasno. Petina ispitanika (20%) izražava nepovjerenje u ovu izjavu, što ukazuje da percepcija nekažnjivosti i selektivnog sprovođenja zakona u toku izbornih procesa i dalje postoji.

Kada su u pitanju stavovi ispitanika o tome da li postoji miješanje trećih aktera u izborne procese u Crnoj Gori, više od trećine ispitanika - 36,7% smatra da miješanje postoji. U odnosu na 2023. kada je 23,5% tvrdilo da miješanje postoji, primjetno je da udio ispitanika koji imaju ovakav stav značajno raste, što je potvrđeno skokom od preko 13 procentnih poena. Čak 43,1% ispitanika starosne dobi 65+ godina smatra da miješanje trećih strana u izbore postoji. Isti stav ima 42,3% ispitanika koji se deklarišu kao Crnogorci. Da ne postoji miješanje trećih aktera u izborne procese u Crnoj Gori smatra 31,8% ispitanika dok 31,5% ispitanika ne zna odgovor na ovo pitanje. Čak 67,3% ispitanika Bošnjaka smatra da ne postoji miješanje trećih strana u izborne procese u Crnoj Gori, a isti stav ima više od polovine (54,5%) ispitanika koji imaju osnovni nivo obrazovanja.

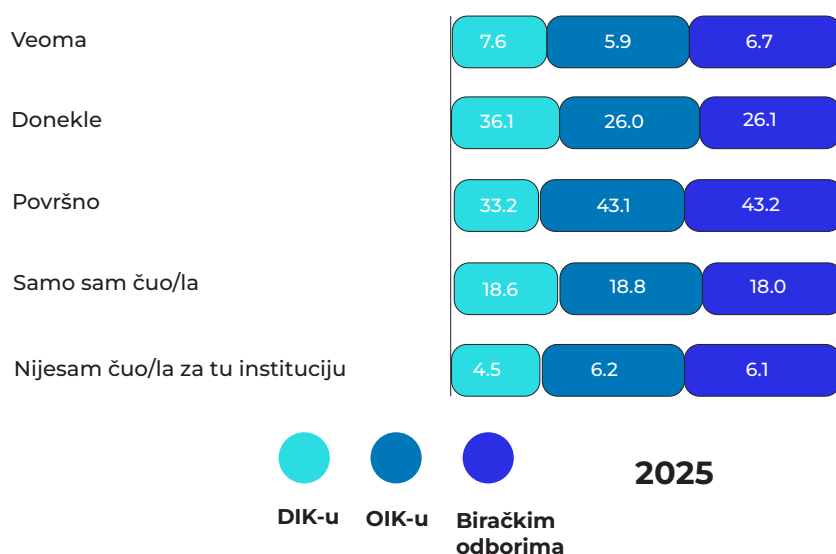

Građani koji smatraju da postoji miješanje trećih aktera identifikuju i moguće izvore tog uticaja. Rezultati otkrivaju visoku raznolikost percepcija i odsustvo jedinstvenog narativa, ali i nekoliko aktera koji se jasno izdvajaju. Treba napomenuti da je u ovogodišnjem istraživanju ovo bilo pitanje otvorenog tipa. Najčešće pomenuti izvor miješanja u izborne procese u Crnoj Gori je – Srbija (23,8%). Da Evropska unija ima uticaja na izborne procese u Crnoj Gori smatra 18,2% ispitanika, dok 17,2% ispitanika smatra da se kriminalne grupe miješaju u izborne procese u Crnoj Gori.

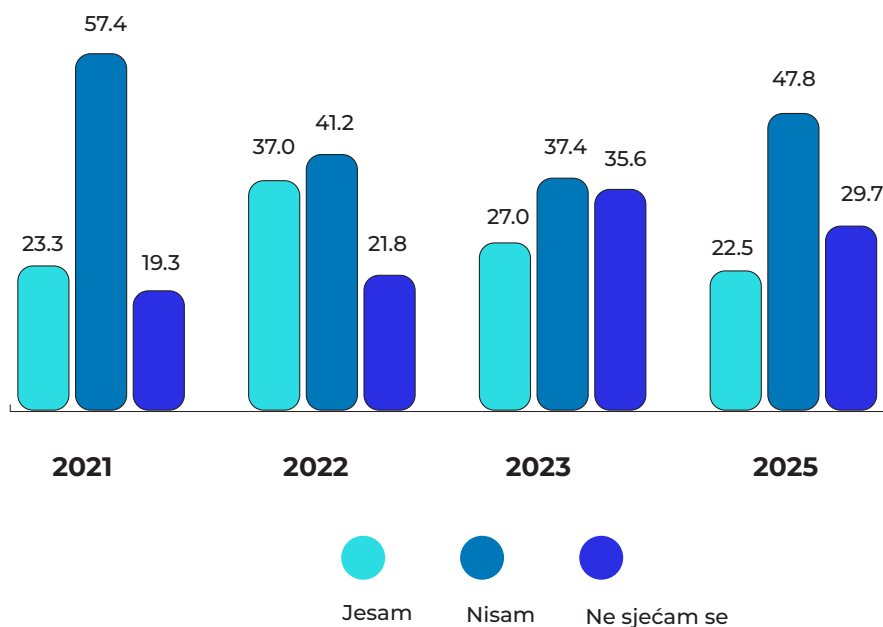
DIO 3: Stavovi ispitanika o Državnoj izbornoj komisiji Crne Gore

U okviru sprovedenog istraživanja, nastojali smo ispitati stavove ispitanika o organima izborne administracije, u prvom redu Državne izborne komisije (DIK)¹. Na početku istraživanja, nastojali smo da obezbijedimo inicijalne informacije, u kojoj su mjeri ispitanici bili upoznati sa organima za sprovođenje izbora – Državnom izbornom komisijom, opštinskim izbornim komisijama i biračkim odborima. Ovi podaci mjere osnovni nivo informisanosti birača o organima izborne administracije. Rezultati istraživanja pokazuju da su građani najviše upoznati sa Državnom izbornom komisijom (DIK). DIK ima najviši stepen prosječne informisanosti ispitanika (36,1% istaklo da je „donekle upoznat“) i najniži procenat onih koji nikada nijesu čuli za instituciju (4,5%). Ovi rezultati govore da javnost u principu zna da DIK postoji, ali nedovoljno razumije šta tačno radi, kako odlučuje i koliki je njen uticaj na integritet izbora. Opštinske izborne komisije su manje vidljiv dio izbornog procesa. Svega 5,9% ispitanika je istaklo da su „veoma upoznati“ sa OIK, što je najniže u odnosu na DIK i biračke odbore. Kada je riječ o biračkim odborima, Birački odbori su prepoznati, ali gotovo polovina ispitanika (43,2%) kaže da je samo „površno“ upoznata sa biračkim odborima.

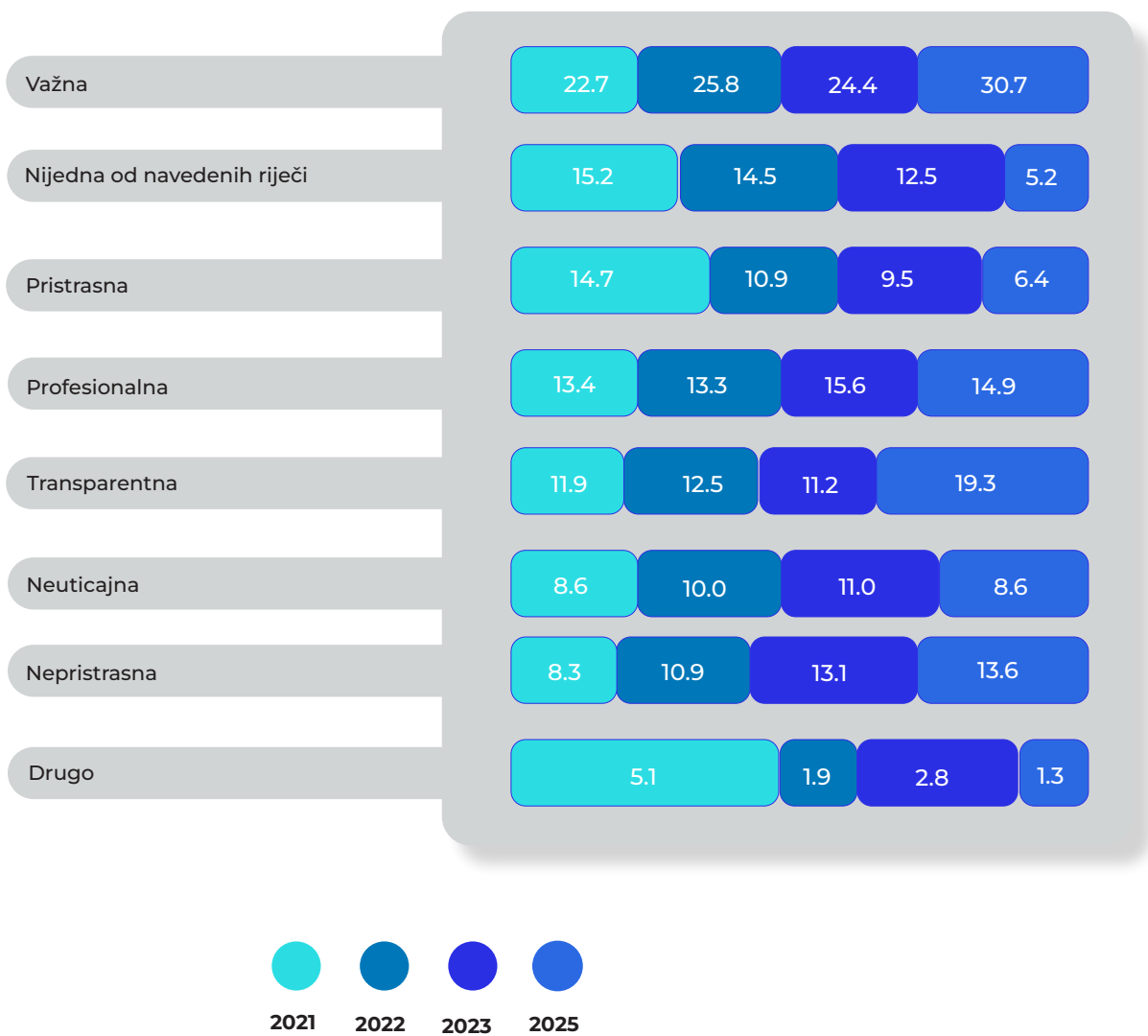

¹ Napomena: Ovi rezultati su teško uporedivi sa prethodnim godinama jer je u ovogodišnjem istraživanju ponuđena petostepena skala, a u prethodnom je to bila četvorostepena skala.

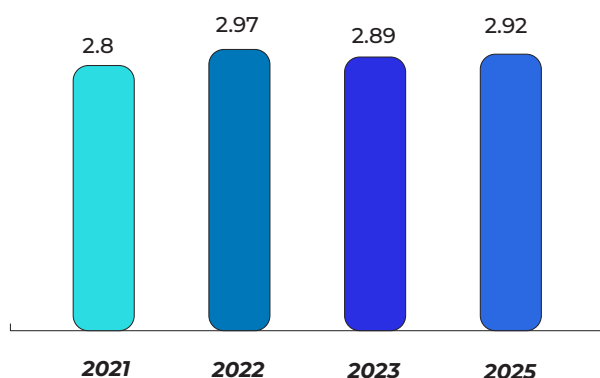
Kada je u pitanju rad Državne izborne komisije u prethodnih 12 mjeseci, može se izvesti zaključak da je vidljivost DIK-a doživjela određeni pad u toku 2025. godine. Ovo pitanje mjeri vidljivost DIK-a u javnosti, odnosno koliko je institucija prisutna u medijima, javnim diskusijama i političkim procesima. Vidljivost Državne izborne komisije među građanima tokom perioda 2021–2025 (od kada postavljamo ovo pitanje ispitanicima) pokazuje oscilacije, sa jasnim vrhuncem 2022. godine kada je čak 37% ispitanika izjavilo da je čulo ili pročitao nešto o DIK-u, ali i sa značajnim padom u 2025. godini na svega 22,5%, što je najniži nivo u cijelom periodu. Paralelno sa tim, udio građana koji nijesu čuli za DIK u posljednjih 12 mjeseci raste na 47,8%, dok gotovo trećina ispitanika u 2025. navodi da se ne sjeća da li je uopšte upoznata sa informacijama o ovoj instituciji. Ovi trendovi ukazuju da, uprkos centralnoj ulozi DIK-a u izbornom procesu, njegova komunikacija i medijska prisutnost nijesu dovoljno stabilne, što rezultira slabom informisanošću i ograničenom vidljivošću institucije u javnosti. U narednom periodu, posebno nakon nedavnih zakonodavnih izmjena (čak i promjena naziva institucije u „Centralna izborna komisija“) neophodno je u kontinuitetu sprovoditi aktivnosti koje će imati za cilj veći stepen javne prisutnosti i vidljivosti institucije i njenih članova. Ovdje posebno treba imati u vidu da više od polovine mladih birača (18-24 godine i 25-34 godine) u posljednjih godinu dana nije čulo ili pročitao informacije o DIK-u.

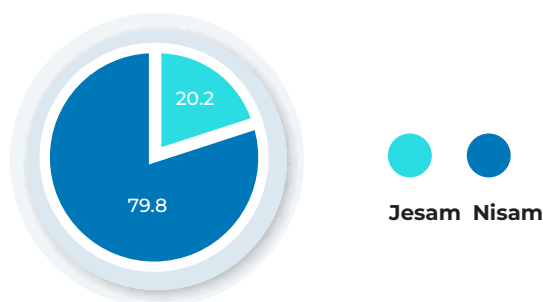
Državnu izbornu komisiju ispitanici najčešće opisuju kao važnu instituciju (30,7%), transparentnu (19,3%) i profesionalnu (14,9%). U poređenju sa ranijim godinama (posebno 2021. i 2022. godinom), 2025. godina pokazuje jasan kvalitativni pomak: percepcija nepristrasnosti je povećana u odnosu na početak perioda (sa 8,3% na 13,6%), a transparentnost je porasla za više od sedam procentnih poena, što ukazuje na stabilizaciju i jačanje povjerenja u rad DIK-a. Najveći kontrast u odnosu na prethodne godine vidi se u padu negativnih atributa - pristrasnost je od 2021. do 2025. gotovo prepolovljena (sa 14,7% na 6,4%) - dok raste broj pozitivnih i jasno definisanih percepcija o radu DIK-a koji se doživljava kao profesionalniji, otvoreniji i institucionalno važniji nego ranije.

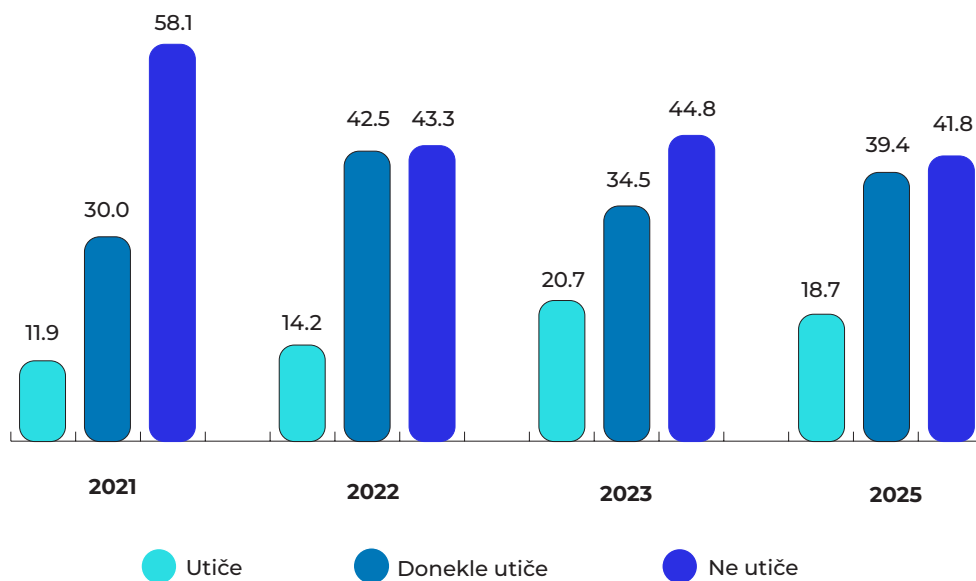
Prosječna ocjena rada Državne izborne komisije iznosi 2.92, što predstavlja blagi porast u odnosu na 2023. godinu (2.89). Ovo pokazuje da je javno mišljenje o radu DIK-a u 2025. godini umjereno pozitivno, ali i dalje bez jasnog iskoraka ka visokom povjerenju u rad ove institucije. U kombinaciji s ranijim nalazima o jačanju percepcije važnosti, transparentnosti i profesionalnosti DIK-a, ocjena iz 2025. godine ukazuje na zaključak da među građanima raste kvalitativna percepcija rada ove institucije, iako kvantitativne ocjene još uvijek ne odražavaju snažno povjerenje, već umjerenu podršku.

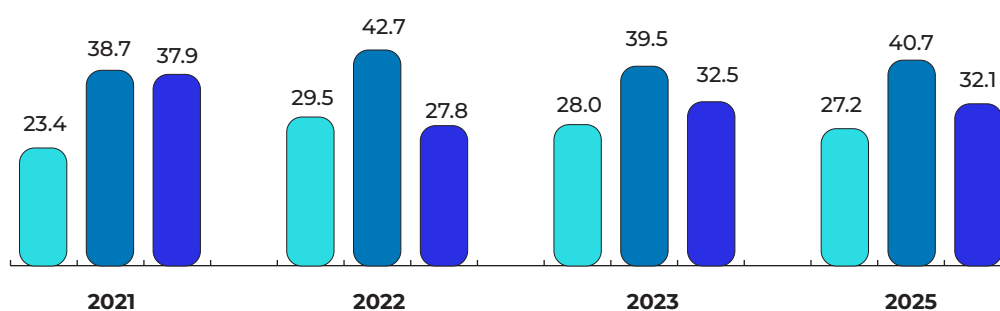
Sjednice Državne izborne komisije se u posljednjem periodu emituju uživo putem interneta. Ipak, samo petina ispitanika (20,2%) navodi da je gledala makar jednu sjednicu Državne izborne komisije, dok ih 79,8% to nije učinilo. Ovaj rezultat pokazuje da, iako postoji određeni interes za direktno praćenje zasjedanja DIK-a, velika većina građana i dalje ne koristi ovaj mehanizam transparentnosti institucije. Razlog ovakvog rezultata može biti kombinacija niskog nivoa prethodne informisanosti o DIK-u, ukupno slabog medijskog praćenja aktivnosti Komisije ili pak ograničenog interesovanja građana. Istovremeno, činjenica da jedna petina građana jeste gledala sjednice predstavlja važan indikator povećane otvorenosti institucije i postojanja jezgra građana koji aktivno prate njen rad, na čemu treba aktivno raditi i u narednom periodu.

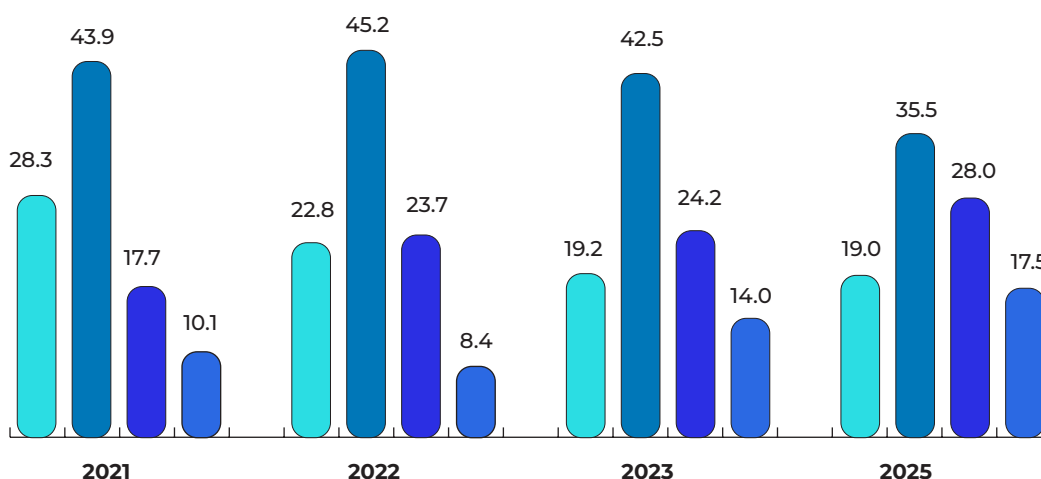
Rezultati istraživanja govore da kvalitet rada Državne izborne komisije utiče na odluku o izlasku na izbore kod više od polovine ispitanika (58,1%), dok 41,8% ispitanika navodi da na njihovo opredjeljenje da glasaju ovaj faktor nema uticaja. U poređenju s prethodnim godinama, ovogodišnji rezultati potvrđuju trend prisutan od 2022. godine: sve veći broj građana povezuje kvalitet rada DIK-a sa sopstvenom spremnošću da učestvuju na izborima. U isto vrijeme, udio onih koji tvrde da rad DIK-a ne utiče na njihovo biračko ponašanje stabilno opada (sa 58,1% u 2021. na 41,8% u 2025. godini).

Rezultati ovogodišnjeg istraživanja pokazuju da bi saznanje o neprofesionalnom i pristrasnom radu Državne izborne komisije uticalo na odluku o glasanju kod 67,9% građana, dok bi 32,1% nastavilo da glasa bez obzira na takve informacije. Udio ispitanika na koje takva saznanja ne bi uticala blago raste u odnosu na 2022. godinu (27,8% □ 32,1%). Ovi trendovi pokazuju da je u prethodnih nekoliko godina došlo do stabilizacije ukupnog stava građana kada je riječ o očekivanjima o profesionalnosti postupanja DIK-a u izbornim procesima. Više od polovine birača smatra da funkcionisanje DIK utiče na demokratičnost i povjerenje u izborni proces. Ipak, udio onih koji smatraju da DIK „značajno utiče“ na demokratičnost izbornog procesa ostaje nizak (19%) i približno jednak 2023. godini (19,2%).

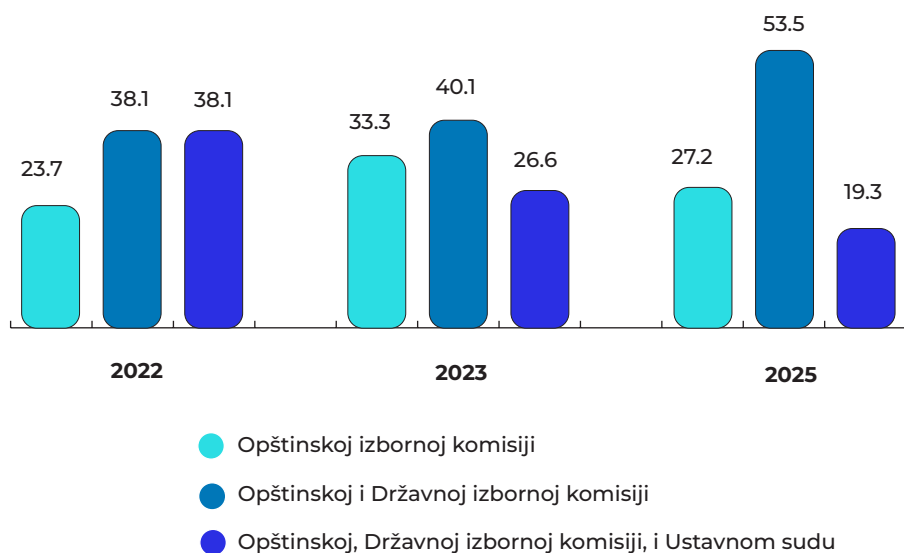
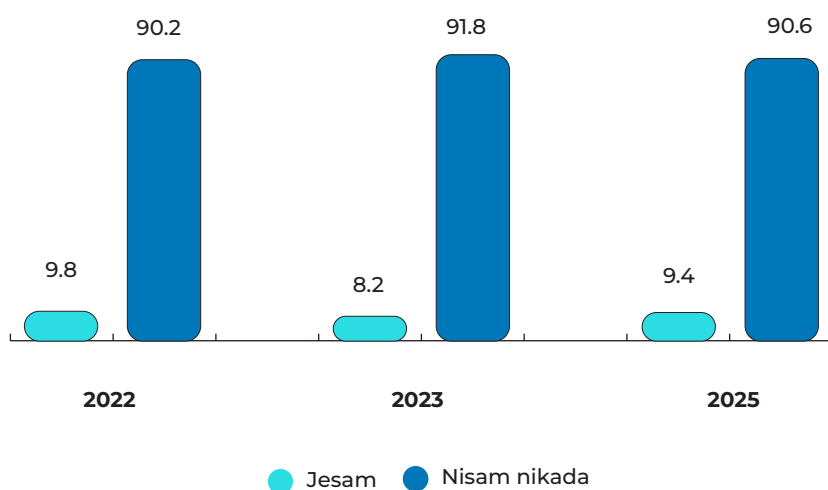

- Uticalo bi značajno
- Uticalo bi donekle, ali bih glasao/la
- Ne bi uticalo

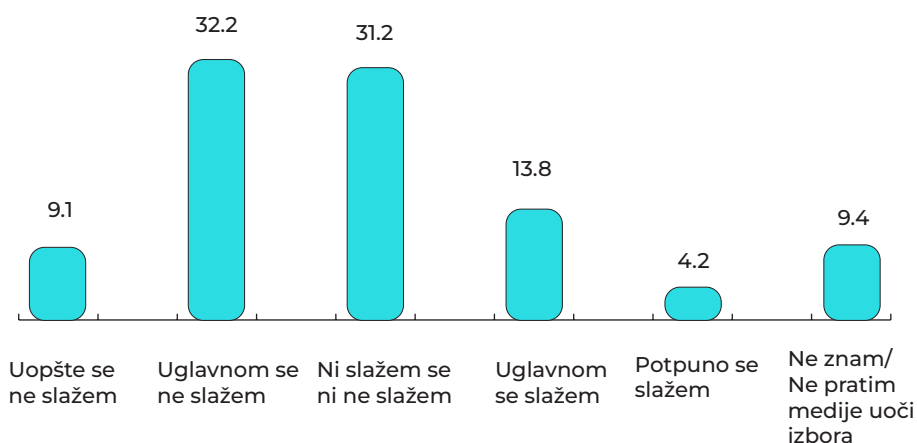
- Značajno utiče
- Utiče
- Ograničeno utiče
- Ne utiče

Ovogodišnje istraživanje pokazuje da svega 9,4% ispitanika navodi da je makar jednom podnijelo prigovor nadležnoj izbornoj komisiji, DIK-u ili Ustavnom sudu zbog povrede biračkog prava, dok 90,6% to nikada nije učinilo. Ovaj rezultat pokazuje da je angažovanje građana kroz formalne mehanizme prigovora u toku izbornog procesa i dalje veoma nisko (2022.: 9,8%). Od ispitanika koji su podnosili prigovor zbog povrede biračkog prava najviše njih (53,5%) se obratilo istovremeno Opštinskoj i Državnoj izbornoj komisiji (2023.: 40,1%).

DIO 4: Stavovi ispitanika o medijskom izvještavanju tokom izbora

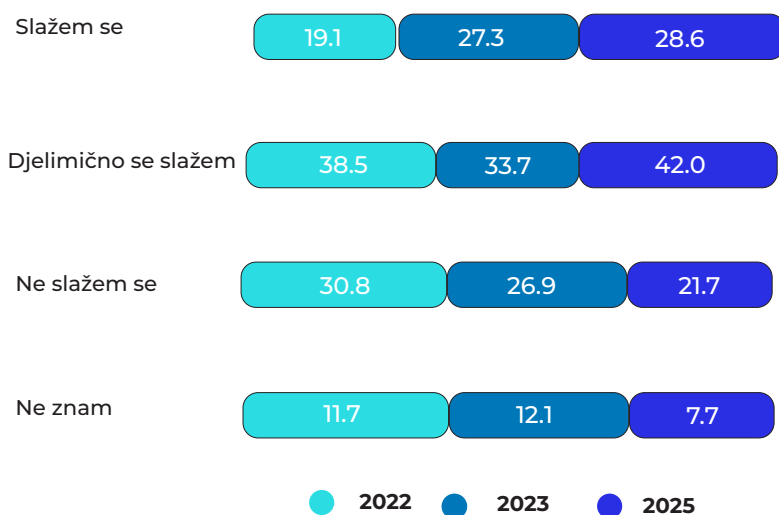
Rezultati istraživanja pokazuju da građani i dalje imaju pretežno kritičan stav prema nepristrasnosti medija u Crnoj Gori uoči izbora, ali i da se stavovi postepeno nijansiraju u odnosu na prethodne godine. Kada se saberu najnegativniji odgovori („uopšte se ne slažem“ 9,1% + „uglavnom se ne slažem“ 32,2%), ukupno 41,3% ispitanika smatra da mediji pristrasno izvještavaju u predizbornom periodu. Ovogodišnji rezultati pokazuju da raste i udio građana koji zauzimaju neutralan stav („ni slažem se ni ne slažem“ – 31,2%), što je znatno više u odnosu na 16,3% iz 2023.godine. Pozitivni stavovi (ukupno „uglavnom se slažem“ 13,8% + „potpuno se slažem“ 4,2%) u 2025. godini čine 18% ispitanika, što je nešto manje nego 2023. godine (18,3%), ali više nego 2022. godine (9,6%), čime se potvrđuje trend postepenog rasta povjerenja u izvještavanje medija uoči izbora.²

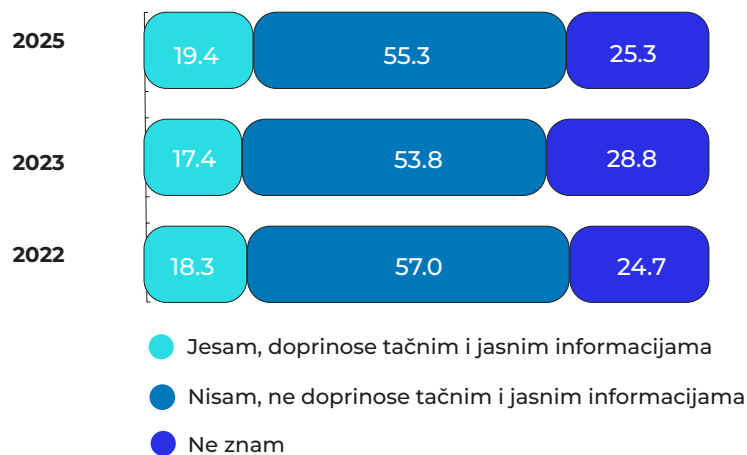
2025

² Napomena: Ovi rezultati su teško uporedivi sa prethodnim godinama, jer je u ovogodišnjem istraživanju ponuđena petostepena skala, a u prethodnom je to bila trostepena skala.

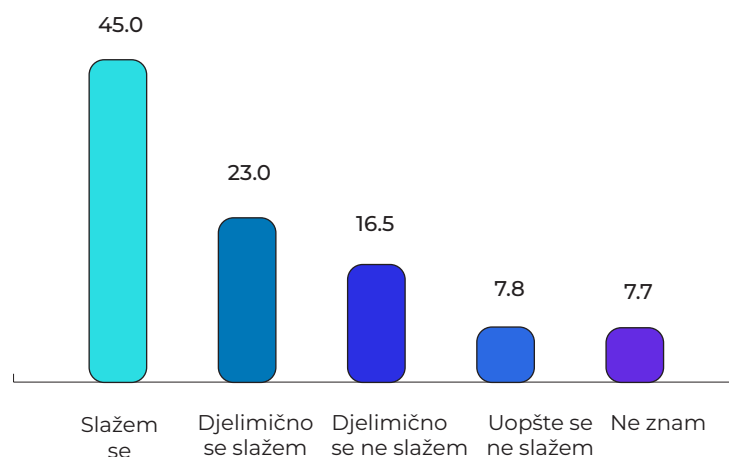
Ovogodišnji rezultati pokazuju jačanje uvjerenja kod ispitanika da su novinari u Crnoj Gori slobodni da izvještavaju o izborima, što predstavlja nastavak pozitivnog trenda započetog 2023. godine. Udio ispitanika koji se u potpunosti slažu sa ovom tvrdnjom porastao je na 28,6%, što je najviši nivo u odnosu na prethodne godine (porast u odnosu na 27,3% u 2023. i značajan pomak u odnosu na 19,1% iz 2022). Istovremeno, negativna percepcija opada: udio onih koji smatraju da novinari nijesu slobodni da izvještavaju smanjuje se kontinuirano — sa 30,8% u 2022. na 26,9% u 2023., pa na 21,7% u 2025., što je najniži nivo nepovjerenja od kada se sprovede istraživanja.

Stavovi ispitanika o ulozi društvenih mreža u pružanju tačnih i jasnih informacija o kandidatima i partijskim programima ostaju pretežno kritički, što predstavlja kontinuitet u rezultatima. Iako 19,4% ispitanika smatra da društvene mreže doprinose kvalitetnijem informisanju, što je blago povećanje u odnosu na 2023. godinu, (17,4%) i 2022. (18,3%) i dalje je riječ o manjini ispitanika. Dominantna percepcija ostaje negativna: 55,3% građana vjeruje da društvene mreže ne doprinose tačnim i jasnim informacijama.

Konačno, rezultati istraživanja pokazuju da postoji snažna podrška ispitanika ideji da političke kampanje moraju transparentno označiti kada koriste vještačku inteligenciju za kreiranje sadržaja. Čak 45% ispitanika je u potpunosti saglasno sa ovom izjavom, a dodatnih 23% djelimično, što znači da ukupno 68% građana očekuje obavezno označavanje AI-generisanog političkog materijala u toku izborne kampanje.

Zaključak:

Nalazi sugerišu da se povjerenje javnosti u izbore u Crnoj Gori poboljšava, ali ostaje umjereno, uvjetovano i nejednako raspoređeno po različitim aspektima izbornog procesa. U poređenju sa ranijim talasima istraživanja, građani danas izražavaju nešto pozitivniju ocjenu o tome da li su izbori slobodni i fer, veće povjerenje u tačnost birackog spiska i nešto snažnije povjerenje u rad DIK-a. Ovi trendovi ukazuju da je ostvaren određeni napredak u jačanju izborne legitimnosti i smanjenju nivoa skepticizma zabilježenog u ranijim godinama.

Istovremeno, rezultati jasno pokazuju da je ovaj napredak i dalje krhak. Značajan udio građana nastavlja da izražava sumnje u poštenošć izbora, tačnost prebrojavanja glasova, nepristrasnost medija i prisustvo političkog uticaja u izornoj administraciji. Zabrinutosti u pogledu izborne prevare, političkog uticaja na organe upravljanja izborima, govora mržnje tokom kampanja i nedovoljnog nadzora političkih aktivnosti na društvenim mrežama ostaju visoko zastupljene u javnom mnjenju. Pored toga, percepcija miješanja trećih strana u izbore je značajno porasla, što ukazuje na rastuć osjećaj spoljšnje ranjivosti u izbornom okruženju.

Istraživanje takođe pokazuje da građani podržavaju nastavak izborne reforme. Javna potražnja posebno je vidljiva u pogledu veće transparentnosti, daljeg unapređenja biračkog spiska, jačih kontrolnih mehanizama i šire modernizacije izbornog procesa. Rastuć interes za digitalna rješenja, uključujući glasanje putem interneta, ukazuje da građani sve više povezuju izbornu reformu ne samo sa integritetom i kontrolom, već i sa dostupnošću, efikasnošću i inovacijom. Istovremeno, snažna podrška obaveznom označavanju AI-generisanog političkog sadržaja pokazuje da građani očekuju da izborna regulativa prati nove tehnološke rizike.

Važan nalaz tiče se političke participacije i javnog informisanja. Iako je većina građana glasala barem jednom i opštenito percipira proceduru glasanja kao jednostavnu, i dalje postoje grupe koje su nedovoljno informisane, posebno mladi i oni sa nižim nivoom obrazovanja. Apstinencija mladih je posebno izražena i predstavlja ozbiljan dugoročni izazov za demokratsku inkluziju. Takođe, ograničena vidljivost DIK-a u javnoj sferi, uprkos nešto poboljšanoj percepciji njegove profesionalnosti i transparentnosti, ukazuje da institucionalna komunikacija sa građanima ostaje nedovoljna.

Sveukupno, studija ukazuje da se crnogorski izborni sistem percipira kao vjerodostojniji nego prethodnih godina, ali još uvijek nije dovoljno snažan da generiše široko i stabilno povjerenje javnosti. Centralni izazov za naredni period stoga nije samo očuvanje postignutih rezultata, već i adresiranje strukturnih izvora nepovjerenja koji nastavljaju da oblikuju stavove javnosti. Budući naponi na reformi trebalo bi da se usmjere na povećanje transparentnosti, jačanje institucionalne odgovornosti, unapređenje edukacije birača, poboljšanje medijskog i digitalnog nadzora kampanja, te obnavljanje povjerenja među grupama koje ostaju udaljenije od izbornog procesa. Samo kroz takav sveobuhvatan pristup može se dalje konsolidovati povjerenje javnosti u izbore.

